

Çocukların ve Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarı Hakkındaki Bilgi ve Tutumları: Kesitsel Bir Çalışma

Parents' and Children's Knowledge of and Attitudes Towards Child Sexual Abuse: A Cross-Sectional Study

^{id} Vildan APAYDIN CIRIK^a, ^{id} Uğur GÜL^b, ^{id} Bahar AKSOY^c

^aKaramanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Karaman, Türkiye

^bAkdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı Hemşireliği ABD, Antalya, Türkiye

^cGümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Hemşireliği Bölümü, Gümüşhane, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu çalışmanın amacı, çocukların ve ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerini incelemek ve potansiyel risk faktörlerini belirlemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki bu araştırma, Şubat-Haziran 2021 tarihleri arasında 3 ilköğretim okulunda eğitim-öğrenim gören, 8-11 yaş aralığında çocuk (n=255) ve ebeveynleri (n=255) ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, "Ebeveyn ve Çocuk Sosyodemografik Bilgi Formu, Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği ve Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Formu" kullanılmıştır. Veriler, SPSS 24 programında "sayı, ortalama, yüzde, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA)" testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 137,66±18,40 idi. Ebeveynlerin ölçekten aldıkları puan ile eğitim düzeyleri (p=0,034), çocuk cinsel istismarı hakkında önceden bilgi alma durumları (p=0,023) ve çocuğuna cinsel istismar hakkında eğitim verme durumları (p=0,000) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu çalışmada, ebeveynlerin %55,9'u çocuğuna cinsel istismarı eğitimi vermelerinin çocuklarının kafalarını karıştırmaktan korktuğunu ifade etmiştir. Çocukların %36,9'u iyi-kötü dokunmayı bilmediğini belirtmiştir. Çocuklar haberlerde çocuk cinsel istismar ile karşılaştıkları zaman; %46,6'sı korktuğunu ve %23,3'ü kötü bir duygu olduğunu ifade etmiştir. **Sonuç:** Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı bilgi/tutumlarının orta düzeyinin altında olduğu, çocukların ise yaklaşık yarısının iyi kötü dokunmayı bilmediği ve cinsel istismardan korktuğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel istismar; çocuk; ebeveyn

ABSTRACT Objective: This paper investigated parents' and children's knowledge of and attitudes towards child sexual abuse and identified potential risk factors. **Material and Methods:** This descriptive and cross-sectional study was conducted between February and June 2021. The sample consisted of parents (n=255) and their children (n=255) aged 8-11 studying at three primary schools. Data were collected using a Parent and Child Sociodemographic Information Form, the Child Sexual Abuse Knowledge/Attitude Scale for Parents, and the Child Sexual Abuse Information Form. Data were analyzed using SPSS 24 program "number, mean, percent, independent sample t-test and one-way analysis of variance (ANOVA)" tests. **Results:** Parents had a mean Child Sexual Abuse Knowledge/Attitude Scale for Parents score of 137.66±18.40. There was a significant difference between Child Sexual Abuse Knowledge/Attitude Scale for Parents scores and education (p=0.034), prior knowledge of child sexual abuse (p=0.023), and education on sexual abuse to their children (p=0.000). More than half the parents (55.9%) stated that they were scared about giving their children education on sexual abuse because they thought it might confuse them. More than a quarter of the children (36.9%) reported not knowing appropriate and inappropriate touch. News on child sexual abuse scared (46.6%) or made children feel bad (23.3%). **Conclusion:** Parents had a below-average knowledge of and attitudes towards child sexual abuse. Almost half the children did not know about appropriate and inappropriate touch and were afraid of sexual abuse.

Keywords: Sexual abuse; child; parents

Çocuk cinsel istismarı; cinsel gelişimini henüz tam olarak tamamlamamış çocuğun ya da ergenin rızası olmadan, bir erişkin tarafından cinsel doyumunu sağlamak amacıyla uyguladığı fiziksel ya da temassız cinsel faaliyetlerdir.¹ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

2017 yılında, çocuk cinsel istismarını "önemli küresel halk sağlığı sorunu" olarak tanımlamıştır.² Dünyada, cinsel istismara maruz kalan çocukların verileri bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Çocuk cinsel istismarı verileri, İran'da %2-33, Hindistan'da

Correspondence: Vildan APAYDIN CIRIK

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Karaman, Türkiye

E-mail: vildan.isil42@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 26 Jun 2021

Received in revised form: 13 Oct 2021

Accepted: 10 Nov 2021

Available online: 17 Nov 2021

2146-8893 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

%4-11 ve Japonya'da %10-61 arasında değişmektedir.³⁻⁵ Kıbrıs'ta ise 1.852 ergen ve genç erişkin ile yapılan bir çalışmada, katılımcıların büyük bir kısmı hayatları boyunca en az 1 defa cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.⁶ Çocuk cinsel istismarının yaygınlığı kıtalar bazında incelendiğinde ise en yüksek oranla Afrika (erkekler %19,3 ve kadınlar %20,2), en düşük oranla Avrupa (erkekler %5,6 ve kadınlar %13,5) olduğu tahmin edilmektedir. İlave olarak Kuzey Amerika'da ise çocuk cinsel istismarı yaygınlığının erkeklerde %8, kadınlarda ise %20,1 olduğu düşünülmektedir.⁷

Türkiye İstatistik Kurumu raporuna göre 2015-2019 yılları arasında güvenlik birimlerine suç mağduru olarak getirilen 206.498 çocuğun %15,2'si cinsel mağduriyet yaşamıştır.⁸ Bu oran, 2017 yılında %12,1; 2016 yılında ise %10,4'tür.⁹ Dünyada ve Türkiye'de cinsel istismara uğrayan çocukların oranları; çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığı açısından endişe vericidir. Çocuğun cinsel istismara uğraması, birçok sağlık problemini beraberinde getirmektedir. Cinsel istismar, çocuklarda hem psikolojik hastalıklara hem de fiziksel hastalıklara (yaralanma, kronik ağrı, cinsel işlev bozukluğu gibi) yol açmaktadır.¹⁰ Çocuk cinsel istismarı, çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, depresyon, dikkat sorunları ve intihar eğiliminin artması gibi psikolojik hastalıklara da neden olmaktadır.¹¹ Bu nedenle çocuk cinsel istismarının önlenmesi öncelik kazanmaktadır.

Literatürde, çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik çalışmaların öncelikle ailede başlaması gerektiği belirtilmektedir.^{12,13} DSÖ (2016), çocuk istismarına yönelik ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi ve olumlu stratejilerin benimsenmesini gerektiğini önermektedir.² Buna rağmen ebeveynlerin, çocukların cinsel gelişimi hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğu görülmektedir.¹⁴ Bu nedenle cinsel istismarı önlemede ebeveynlerin aktif olarak rol almaları için bu konuda sahip oldukları bilgi düzeyleri son derece önemlidir. Yapılan bir çalışmada, ebeveynler tarafından çocuğa cinsel eğitim verildiğinde, eğitim alan grubun kontrol grubuna göre özel alanlarını daha iyi tanıdığı, iyi ve kötü dokunmayı daha iyi bildiği bulunmuştur.¹³ Yapılan başka bir çalışmada, okul çağındaki çocuklara verilen cinsel eğitim programının,

çocuk cinsel istismarını önlemede etkili olduğu saptanmıştır.¹⁵ Kore'de yapılan bir çalışmada, çocuk cinsel istismarını önlemede mobil uygulamanın çocuklarda cinsel istismarı önlemeye yönelik bilgilerini artırdığı belirlenmiştir.¹⁶ Türkiye'de yapılan bir çalışmada ise ebeveynlerin cinsel istismara yönelik aldıkları eğitim ile bilinç düzeylerinin arttığı ve hatalı önlemlerden kaçındıkları saptanmıştır.¹⁷

Yapılan bir araştırmada, çocuk istismarına yönelik birer hafta arayla ebeveynlerin bilinçlenmesi amacıyla eğitim uygulanmıştır. Sonuç olarak; ebeveynlerin ilk etapta çocuk istismarına yönelik bazı konularda (örneğin özellikle cinsel istismarın önlenmesine yönelik çocuklarıyla nasıl konuşma yapmaları gerektiğini bilmedikleri) eksiklerinin olduğu saptanmış ve eğitim programı ile ebeveynlerin bilgi düzeyleri artırılmıştır.¹⁸ Toplum tarafından çocukların cinsel gelişimi ve cinsel eğitimi hakkında konuşmak sosyokültürel açıdan olumsuz karşılanabilir.¹⁹ Türkiye'de yapılan bir çalışmada, ebeveynlerin sadece %60,9'unun cinsel istismarı önlemeye yönelik eğitim aldıkları ve Türkiye'de cinsellik hakkında konuşmanın sosyokültürel açıdan olumsuz karşılandığı belirtilmektedir.²⁰ Yapılan bir çalışmada, cinselliğin bir tabu olarak kabul edildiği ve cinsel gelişim hakkında konuşmanın ahlaki değerler ile örtüşmediği belirlenmiştir.²¹ Yapılan sistematik derlemede, çocuk cinsel istismarının açığa çıkmasının engellendiği saptanmıştır.²² Özellikle aile içinde çocuk cinsel istismarına maruz kalan çocukların cinsel istismarı ifade etmesi gecikmektedir. Cinsel istismara maruz kalan çocuklar, utanma duygusu, anne ve babasının onu artık sevmeyeceği düşüncesi, tehdide maruz kalması gibi nedenlerden dolayı cinsel istismarı ifade etmekten çekinmekte veya söylememektedirler.²³ İlave olarak, ailenin sosyoekonomik durumu, kültürel ve dinî inançları çocuk cinsel istismarının ortaya çıkmasını engelleyen diğer önemli faktörlerdir.²² Tüm bilgiler ışığında; çocuk cinsel istismar verilerinin daha yüksek olabileceği ve bu durumun kaygı verici olduğu düşünülmektedir. Yapılan bir çalışmada, Türkiye'de çocuk cinsel istismarına yönelik kayıtların yeterli olmadığı ve bilinenden daha fazla olduğu belirtilmektedir.²⁴ Özellikle de aile yapısı ve durumu, çocuk cinsel istismarının açığa çıkmasında risk faktörü olarak tanımlanmaktadır.^{13,22} Bu durumda, aile bireyle-

rinin sosyodemografik özelliklerinin ve çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi son derece önemlidir. Hem ebeveynlerin hem de çocukların çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi, cinsel istismarı önlemeye yönelik eğitim programlarının oluşturulması ve en kısa zamanda uygulamaya geçmesinin gerektiği düşünülmektedir. Ek olarak Türkiye’de ebeveynlerin çocuk istismarı hakkında bilgi düzeylerini değerlendirmek amacıyla birçok çalışma yapılmış olsa da ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi düzeylerini güvenilir bir ölçüm aracı kullanılarak değerlendirilen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.^{17,18,24} Bu çalışmada, güvenilir bir ölçüm aracının kullanılması araştırmanın güçlü yanını oluşturmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalara da yön gösterici ve temel veriler sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, çocukların ve ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi ve tutum düzeylerini incelemek ve potansiyel risk faktörlerini belirlemektir.

Araştırma Soruları

1. Çocuk cinsel istismarı hakkında ebeveynlerin bilgi düzeyleri nasıldır?
2. Çocuk cinsel istismarını etkileyen faktörler nelerdir?
3. Çocuk cinsel istismarı hakkında çocukların bilgi düzeyleri nedir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırma, tanımlayıcı, kesitsel ve türde yapılmıştır. Araştırma web tabanlı yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın yapıldığı tarihler arasında araştırma kapsamına alınan il merkezinde toplam 8 tane ilkokul bulunmaktadır. Araştırmanın planlama aşamasında bu 8 tane ilkokulun müdür ve rehberlik öğretmenleri ile yapılan yüz yüze toplantıda 4 tane ilkokulda çocuk istismarı ile ilgili eğitim verildiği hakkında bilgi alınmıştır. Bu durumun, çalışmanın güvenilirliğini etkilemesi nedeniyle 4 tane ilkokul çalışmaya dâhil edilmemiştir. Diğer bir ilkokul ise öğrenci sayısının

yetersiz olması nedeniyle araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu nedenle araştırmanın evrenini, bir il merkezinde bulunan, 3 tane ilkokulda öğrenim gören çocuklar ve ebeveynleri oluşturmaktadır.

Yapılan bir çalışmada, çocuk cinsel istismarının %30’unun 10 yaş altında başladığı belirtilmektedir.²⁵ Türkiye’de ise bir çalışmada, ilk cinsel istismara maruz kalma yaşının 8-16 yaş arasında olduğu belirtilmektedir.²⁶ Bu sebeple erken dönemde çocuk cinsel istismarı hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi, okuduğunu anlayabilmesi ve sorulara doğru cevap verebilmesi için seçilen ilköğretim okullarındaki 3 ve 4. sınıf öğrencileri (8-11 yaş) araştırmaya dâhil edilmiştir. Seçilen 3 okuldaki, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 672’dir. Araştırmanın örneklem seçiminde, “evreni bilinen örneklem sayısı hesaplama formülü” kullanılarak örneklem sayısı hesaplanmıştır. Buna göre araştırmanın örneklem sayısı 245 çocuk ve 245 ebeveyn olarak hesaplanmıştır. Çalışmada, 267 çocuk ve 267 ebeveyne ulaşılmıştır. Araştırmaya dâhil edilme kriterini karşılamayan 12 ebeveyn ve 12 çocuk araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Çalışma sonucunda toplamda 255 öğrenciye ve ebeveyne ulaşılmıştır.

Evreni bilinen örneklem sayısı hesaplama formülü
$$= \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2(N-1) + t^2 \cdot x \cdot p \cdot q}$$

$$d^2(N-1) + t^2 \cdot x \cdot p \cdot q$$

N=Evrendeki birey sayısı,

n=Örneklem alınacak birey sayısı,

p=İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı),

q=İncelenecek olayın görülmeşiş sıklığı (1-p),

t=Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer,

d=Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapma olarak simgelenmiştir.

t: 1,96’dır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri, “Ebeveyn Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği”, “Çocuk Sosyodemografik Bilgi Formu” ve “Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Formu” ile toplanmıştır.

EBEVEYN SOSYODEMOGRAFIK BİLGİ FORMU

Ebeveyn Sosyodemografik Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulmuştur.^{9,13,17,18,20} Bu formda, 10 adet kapalı uçlu soru bulunmaktadır. Bu formda ebeveynlerin; yaşı, cinsiyeti, gelir durumu, eğitim durumu, çocuk cinsel istismarı hakkında önceden bilgi alıp almadığı ve çocuklarına cinsel istismara yönelik eğitim verip vermediklerine dair sorular yer almaktadır. Ebeveynler, bu formu 10-15 dk arasında doldurmaktadır.

EBEVEYNLER İÇİN ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI BİLGİ/TUTUM ÖLÇEĞİ

Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği, 1999 yılında MacIntyre ve Carr tarafından geliştirilen bir ölçektir.²⁷ Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği Çömez İkican ve Küçük tarafından 2020 yılında yapılmıştır. Ölçek toplamda 38 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 38 en yüksek puan ise 190'dır. Ölçek, "kesinlikle katılıyorum" ile "kesinlikle katılmıyorum" arasında değişen 5'li Likert tipi bir ölçektir. Her madde 1-5 puan arasında, toplam puan 38-190 arasında ve yüksek puan çocuk istismarı ile ilgili iyi düzeyde bilgi ve sağlıklı tutumları ifade eder şekilde değerlendirilir. Ölçekten 139,43 puan alan bireyin orta düzeyde bilgi/tutumuna sahip olduğu belirtilmektedir. Ölçek; mitler/gerçekler (1, 4, 8, 12, 13, 16, 20, 25, 28, 29 ve 35), inanç (2, 7, 22, 23 ve 26), sorumluluk (3, 5, 21, 24, 27 ve 36), bilgi, tutumlar, hizmetler ve raporlama bilgileri (6, 9, 11, 31 ve 33), önleyici tutumlar (10, 14, 17, 18, 32 ve 37), güven, kaygı ve cinsel istismarı yeniden deneyimlemek (15, 19, 30, 34 ve 38) olmak üzere 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Yirmi iki madde (3, 4, 6, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35 ve 36) ölçekte "1-kesinlikle katılmıyorum"dan "5-kesinlikle katılıyorum"a kadar derecelendirilmiştir. On altı madde (1, 2, 5, 7, 8, 12, 13, 14, 16, 19, 22, 24, 26, 31, 37 ve 38) ise ters olarak, "kesinlikle katılmıyorum" ifadesi "5", "kesinlikle katılıyorum" ifadesi ise "1" olarak derecelendirilmiştir. Çömez İkican ve Küçük tarafından ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,793 bulunmuştur.²⁸ Bu araştırmada ise ölçek Cronbach alfa katsayısı 0,857 saptanmıştır. Ebeveynler bu formu 30-40 dk arasında doldurmaktadır.

ÇOCUK SOSYODEMOGRAFIK BİLGİ FORMU

Çocuk Sosyodemografik Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından literatür taraması doğrultusunda hazırlanmış ve toplamda 6 kapalı uçlu sorudan oluşmaktadır.^{19,20} Çocuk Tanıtım Bilgi Formu çocukların; cinsiyet, yaş, telefonu olup olmadığı var ise bir günde ne kadar zaman geçirdiği, internetinin olup olmadığı ve teknolojik araçları kullanma durumlarının değerlendirildiği sorular yer almaktadır. Çocuklar bu formu yaklaşık 5-10 dk'da doldurmaktadır.

ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI BİLGİ FORMU

Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Formu, araştırmacılar tarafından literatür taraması doğrultusunda hazırlanan toplam 15 sorudan oluşmaktadır.^{9,20,29} Bu form; "doğru, kararsızım ve yanlış" olmak üzere 3'lü Likert tipte hazırlanmıştır. Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Formu "Özel bölgelerim; ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır, özel bölgelerime dokunulunca hayır derim, istemediğim hâlde birisi sana dokunacak olursa bağırıp yardım isterim, iyi kötü dokunmayı biliyorum, cinsel istismardan şüphelendiğim zaman hemen annemle konuşurum, ailemin izni olmadıkça, tanıdık yetişkinlere bile gitmem, aileme yalan söylemem, ailemden sır saklamam, çocukları cinsel istismardan koruyan zorunlu yasalar bulunmaktadır." gibi ifadelerden oluşmaktadır.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, araştırmacılar tarafından 3 ve 4. sınıfta eğitim gören ve araştırmanın dâhil edilme kriterlerini karşılayan çocuklardan ve ebeveynlerinden anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket formu oluşturulmadan önce okul müdürleri ile toplantı yapılarak araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Okul müdürlerinden 3 ve 4. sınıf öğretmenleri ile toplantı ve araştırma hakkında bilgilendirme için tarih belirlenmiştir. Öğretmenler ile 5.2.2021 tarihinde yüz yüze toplantı yapılmıştır. Toplantıda, öğretmenlerden çocukların yaş dönemlerine ait bilişsel gelişimleri ve sosyokültürel durumları hakkında bilgiler alınmıştır. Öğretmenlere "Google Anket Linki" e-posta ve SMS ile gönderilerek, elektronik ortamda ebeveynlere linki iletmeleri talep edilmiştir. Veri toplamada "Çocuk Sosyodemografik Bilgi Formu" ve "Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi Formu" çocuklar tarafından doldurulmuştur.

“Ebeveyn Sosyodemografik Bilgi Formu” ve “Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği” ebeveynler tarafından doldurulmuştur. Aralıklı olarak öğretmenlere hatırlatmalar yapılarak katılımcılardan anketleri doldurmaları istenilmiştir. Buna göre anket formları 11.2.2021-3.6.2021 tarihleri arasında Google Formlar kullanılarak araştırmacılar tarafından toplanmıştır.

Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri

Ebeveynler için:

- Araştırmaya katılmaya onam veren,
- Türkçe konuşup anlayabilen,
- Okuma ve yazması olan,
- Mental sağlık problemi olmayan,
- Anket formunu doldurmada engeli olmayan ebeveynler araştırmaya dâhil edildi.

Çocuklar için:

- Seçilen ilkokullarda eğitim görmek,
- 8-11 yaşları arasında olmak,
- Araştırmanın yapıldığı okullardan birinde 2020-2021 eğitim-öğretim yılında aktif kayıtlı olmak,
- 3 veya 4. sınıfta eğitim görüyor olmak,
- Türkçe konuşup anlayabilmek,
- Anket formunu doldurmada engeli olmamak,
- Araştırmadan herhangi bir nedenle ayrılmak istemeyen çocuklar araştırmaya dâhil edildi.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırmanın yapıldığı ilde bulunan Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul izni (27.11.2019 tarihli, 44135 sayılı) ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü kurum izni (18.12.2019 tarihli 20055123 sayılı) alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan “Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği” için yazarlardan e-posta yolu ile izin alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerinden ve ebeveynlerden çevrim içi anketin başlangıcında yazılı bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır.

VERİ ANALİZİ

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for Social Science, Inc., Chicago, Illinois, USA) 24 paket programı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı verilerin analizinde “ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde” uygulanarak hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığı “Kolmogorov-Smirnov testi” ile belirlenmiştir. Normal dağılım gösteren ikili grupların analizinde “bağımsız örneklem t-testi”, 3 veya üzeri gruplarda ise “tek yönlü varyans analizi” testi kullanılmıştır.

BULGULAR

ÇOCUKLARIN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Çocukların sosyodemografik özellikleri **Tablo 1**’de yer almaktadır. Çocukların %62,7’sinin kız olduğu ve %76,5’inin 10 yaş ve üzeri olduğu bulunmuştur. Çocukların %42’sinin kendine ait telefonu olduğu ve %55,7’sinin ise günde 0-1 saat arası telefonla zaman geçirdiği tespit edilmiştir. Çocukların %94,5’inin internet erişimlerinin olduğu ve %42,7’sinin akıllı te-

TABLO 1: Çocukların sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi (n=255).

Değişkenler	n (%)
Cinsiyet	
Kız	160 (62,7)
Erkek	95 (37,3)
Yaş	
8-9 yaş	60 (23,5)
10 yaş ve üzeri	195 (76,5)
Kendine ait telefon olma durumu	
Var	107 (42,0)
Yok	148 (58,0)
Bir günde telefonla zaman geçirme durumu	
0-1 saat	142 (55,7)
1-2 saat	36 (14,1)
2 saat ve üzeri	77 (30,2)
İnternet olma durumu	
Var	241 (94,5)
Yok	14 (5,5)
Teknolojik araçları kullanma durumu	
Masaüstü bilgisayar	31 (12,2)
Tablet bilgisayar	83 (32,5)
Dizüstü bilgisayar	32 (12,5)
Akıllı telefon	109 (42,7)

lefon kullandıkları bulunmuştur. İlâveten, çocukların büyük çoğunluğunun (%87,5) önceden çocuk istismarı hakkında bilgi aldığı belirlenmiştir.

Çocuklara internet/TV’de çocuk cinsel istismarı ile ilgili herhangi bir haber veya bilgi ile karşılaşma karşılaşmadığı sorulduğunda; çocukların %27,9’u karşılaşmadığını ifade etmesine rağmen %72,1’i karşılaşmadığını ifade etmiştir. Çocuklara bu haber ve bilgiyi internette veya TV’de gördüklerinde ne hissettikleri sorulduğunda; çocukların %46,6’sı korktuklarını, %23,3’ü kötü bir duygu olduğunu, %13,6’sı üzücü durum olduğunu, %9,7’si bilgilendiğini ve %7’si ise tam olarak anlayamadığını ifade etmiştir.

ÇOCUKLARIN CİNSEL İSTİSMARA İLİŞKİN İFADELERİ

Çocukların cinsel istismara ilişkin ifadelerine yönelik verdikleri cevaplar **Tablo 2**’de yer verilmektedir. Çocuklar “özel bölgelerim; ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır” ifadesine %84,7’si, “özel bölgelerime dokunulunca hayır derim” ifadesine %85,1’i ve “istemediğim hâlde birisi bana dokunacak olursa bağırıp yardım isterim” ifadesine %80,4 doğru yanıtını verdiler. Ancak, çocukların %36,9’unun iyi kötü dokunmayı bilmediği ve %19,6’sının kararsız kaldığı belirlenmiştir. Çocukların %26,7’si “ailemden sır saklamam” ifadesinin yan-

lış olduğunu belirtmiştir. Çocukların %18’i “cinsel istismar ile ilgili eğitim almak cinsel istismarı önleyebilir” ifadesini yanlış bulduklarını ifade etmiştir. İlâveten çocukların %41,6’sı “çocukları cinsel istismardan koruyan zorunlu yasalar bulunmaktadır” ifadesini kararsız bulduklarını ve %14,1’i ise ifadenin yanlış olduğunu belirtmiştir.

EBEVEYNLERİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE GÖRE EBEVEYNLER İÇİN ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI BİLGİ/TUTUM ÖLÇEĞİ TOPLAM PUAN ORTALAMASI

Araştırmada ebeveynlerin ölçek toplam puan ortalaması $137,66 \pm 18,40$ saptanmıştır. Alt boyut puan ortalamaları ise mitler/olgular $36,27 \pm 4,65$, inanç $19,30 \pm 3,58$, sorumluluk $24,03 \pm 4,41$, bilgi, tutum, hizmet ve ihbar bilgisi $18,12 \pm 4,20$, önleyici tutumlar $22,39 \pm 4,52$ ve güven kaygı ve cinsel istismarı yeniden yaşama $17,53 \pm 2,93$ olarak tespit edilmiştir (**Tablo 3**).

Ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ile Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması **Tablo 4**’te yer almaktadır. Ebeveynlerin eğitim düzeyi ile Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=0,034$).

TABLO 2: Çocukların cinsel istismara ilişkin ifadeleri (n=255).

İfadeler	Doğru n (%)	Kararsız n (%)	Yanlış n (%)
1) Özel bölgelerim; ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır.	216 (84,7)	25 (9,8)	14 (5,5)
2) Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.	217 (85,1)	14 (5,5)	24 (9,4)
3) İstemediğim hâlde birisi bana dokunacak olursa bağırıp yardım isterim.	205 (80,4)	18 (7,1)	32 (12,5)
4) İyi kötü dokunmayı biliyorum.	111 (43,5)	50 (19,6)	94 (36,9)
5) Cinsel istismardan şüphelendiğim zaman hemen annemle konuşurum.	212 (83,1)	12 (4,7)	31 (12,2)
6) Ailemin izni olmadıkça, tanıdık yetişkinlere bile gitmem.	172 (67,5)	14 (5,5)	69 (27,1)
7) Yabancılardan hiçbir zaman hediye kabul etmem.	199 (78,0)	13 (5,1)	43 (16,9)
8) Kızların ve erkeklerin ayrı odalarda kıyafetlerini değiştirmesi gerektiğini biliyorum.	211 (82,7)	12 (4,7)	32 (12,5)
9) Ailemle her zaman konuşabilirim.	216 (84,7)	11 (4,3)	28 (11,0)
10) Aileme yalan söylemem.	178 (69,8)	6 (2,4)	71 (27,8)
11) Ailemden sır saklamam.	144 (56,4)	43 (16,9)	68 (26,7)
12) Eğitimli anneler cinsel istismar hakkında daha fazla şey bilmektedir.	178 (69,8)	5 (2,0)	72 (28,2)
13) Cinsel istismar ile ilgili eğitim almak cinsel istismarı önleyebilir.	147 (57,6)	62 (24,3)	46 (18,0)
14) Cinsel tacizde bulunan kişi muhtemelen suçu tekrar edecektir.	210 (82,4)	9 (3,5)	36 (14,1)
15) Çocukları cinsel istismardan koruyan zorunlu yasalar bulunmaktadır.	113 (44,3)	106 (41,6)	36 (14,1)

TABLO 3: Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puanı ve alt boyut ölçeklerinin incelenmesi.

Ölçek	Madde sayısı (Minimum-Maksimum)	$\bar{X}\pm SS$	Minimum-Maksimum
ÇCİBTÖ toplam	38 madde (38-190)	137,66±18,40	98-172
Mitler/olgular	11 madde (11-55)	36,27±4,65	24-48
İnanç	5 madde (5-25)	19,30±3,58	11-25
Sorumluluk	6 madde (6-30)	24,03±4,41	13-30
Bilgi, tutum, hizmet ve ihbar bilgisi	5 madde (5-25)	18,12±4,20	9-25
Önleyici tutumlar	6 madde (6-30)	22,39±4,52	9-30
Güven kaybı ve cinsel istismarı yeniden yaşama	5 madde (5-25)	17,53±2,93	10-24

EÇCİBTÖ: Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği; SS: Standart sapma.

Yapılan ileri analizde ise farkın “lise ve üzeri eğitim düzeyine” sahip gruptan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Çocuk cinsel istismarı hakkında önceden bilgi sahibi olan ebeveynlerin Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0,023$). Çocuğuna cinsel istismar hakkında eğitim veren ebeveynlerin de Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0,000$).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin “cinsiyet, yaş, iş durumu gelir algısı, çocuk cinsel istismar hakkında bilgi kaynağı, çocuğun ebeveyninden cinsel istismar hakkında eğitim aldığı yaş aralığı ve cinsel istismar eğitimini veren ebeveyn” değişkenleri ile Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olmadığı saptanmıştır.

Ebeveynlere “çocuklarına cinsel istismar hakkında eğitimin verirken yaşadıkları zorlukları” ifade etmeleri istendiğinde, yarısından fazlası (%55,9) çocuklarının kafasını karıştırmaktan korktuklarını ifade etmişlerdir. İlave, ebeveynlerin %14,9’u bu eğitimi verebilmek için bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu ve %10,6’sı bu eğitimi vermenin çocuklarında cinsel istismarı daha fazla merak etmesine yol açabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Ebeveynlerin sadece %8,7’si çocuklarına bu eğitimi verirken herhangi bir zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Eğitim durumu lise ve üzeri olan ebeveynlerin çocuklarının %82,2’sinin “Özel bölgelerim ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır.”

%81,1’inin “Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.”, %40,2’sinin “İyi kötü dokunmayı biliyorum.” ve %82,2’sinin “Ailemle her zaman konuşabilirim.” ifadelerine “doğru” yanıtını verdikleri saptanmıştır. Çocuklarına cinsel istismar hakkında eğitim veren ebeveynlerin çocuklarının %78’inin “Özel bölgelerim ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır.”, %87,9’unun “Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.” ve %88,4’ünün “Ailemle her zaman konuşabilirim.” ifadelerine “doğru” yanıtını verdikleri saptanmıştır. İlave, Ebeveynler için Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 139,43’ün üzeri olan ebeveynlerin çocuklarının %75,6’sının “Özel bölgelerim ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır.”, %89,8’inin “Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.”, %45,7’sinin “İyi kötü dokunmayı biliyorum.” ve %86,6’sının “Ailemle her zaman konuşabilirim.” ifadelerine “doğru” yanıtını verdikleri belirlenmiştir.

TARTIŞMA

Bu araştırma, ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi/tutumlarını güvenilir bir ölçüm aracı kullanarak ölçen ve aynı zamanda çocukların cinsel istismar hakkındaki bilgilerini değerlendiren bir çalışmadır.

Çocuk cinsel istismarı küresel bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir. Bu çalışmada, çocukların büyük bir çoğunluğu özel bölgeleri ve özel bölgelerine dokunulması ile ilgili ifadelerle doğru yanıt vermelerine rağmen çocukların yaklaşık %15’inin bu ifadelerle doğru yanıtları veremedikleri saptanmıştır.

TABLO 4: Ebeveynlerin sosyodemografik özelliklerinin Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasına göre incelenmesi (n=255).

Değişkenler	n (%)	EÇCİBTÖ toplam ($\bar{X}\pm SS$)	Test	p değeri
Cinsiyet				
Kadın	198 (77,6)	138,10±18,31	0,716*	0,475
Erkek	57 (22,4)	136,12±18,81		
Yaş				
30-39	178 (69,8)	137,45±19,12	0,948**	0,389
40-49	60 (23,5)	139,65±15,59		
50 ve üzeri	17 (6,7)	132,82±19,90		
İş durumu				
Çalışıyor	140 (54,9)	137,89±17,61	0,220*	0,826
Çalışmıyor	115 (45,1)	137,38±19,39		
Gelir algısı				
Gelir giderden az	38 (14,9)	135,50±19,68	0,577**	0,562
Gelir gidere eşit	172 (67,5)	138,51±17,84		
Gelir giderden fazla	45 (17,6)	136,24±19,56		
Eğitim düzeyi				
İlkokul	35 (13,7)	130,22±14,27	3,417**	0,034
Ortaokul	51 (20,0)	138,17±17,55		
Lise ve üzeri	169 (66,3)	139,04±19,12		
Çocuk cinsel istismarı hakkında önceden bilgi alma durumu				
Evet	217 (84,9)	138,76±18,16	2,295*	0,023
Hayır	38 (15,1)	131,39±18,73		
Çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi kaynağı				
İnternette	90 (42,3)	137,54±17,86	0,829**	0,438
Katıldığım eğitimlerden	105 (49,3)	139,70±18,21		
Gazete/TV	18 (8,5)	134,33±18,05		
Çocuğuna cinsel istismar hakkında eğitim verme durumu				
Evet	173 (67,6)	140,32±17,70	1,844*	0,000
Hayır	82 (32,0)	131,76±18,19		
Çocuğna cinsel istismar eğitimini veren ebeveyn				
Anne	118 (72,8)	138,95±17,79	0,504*	0,658
Baba	44 (27,2)	140,31±16,25		
Çocuğun ebeveyninden cinsel istismar hakkında eğitim aldığı yaş aralığı				
5-7 yaş	74 (42,8)	137,26±17,63	-1,292*	0,198
8-11 yaş	99 (57,2)	140,81±17,01		

*Bağımsız örneklem t-testi; **Tek yönlü varyans analizi (ANOVA); EÇCİBTÖ: Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği; SS: Standart sapma.

Ayrıca çocukların yaklaşık 1/10'u "İstemediğim hâlde birisi bana dokunacak olursa bağıırıp yardım isterim." ifadesine doğru yanıtı verememişlerdir. Yapılan bir çalışmada, çocukların sadece %16'sı kendisine yapılan gizli dokunuşları bildirmesi gerektiğini ifade etmiştir.³⁰ Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgi kavramları hakkında bilgilendirilmesi ve çocuklarıyla cinsel istismarı önleme konusunda iletişim kurmaya teşvik edilmesi gere-

kir.³⁰ Buna rağmen yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin sadece yaklaşık yarısı çocuklarına özel bölgelerine dokunma konusunda eğitim verdiklerini belirtmiştir.^{31,32} Çocuklara verilen eğitimin cinsel istismar sırasında çocukların kendilerini koruyabilme becerilerini artırdığı ifade edilmektedir.³⁰ Bu çalışmada, çocuklarına cinsel istismar hakkında eğitim veren ebeveynlerin çocuklarının yarısından fazlasının "Özel bölgelerim ağzım, göğüslerim, bacakları-

mın arası ve kalçamdır.”, “Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.” ve “Ailemle her zaman konuşabilirim.” ifadelerine “doğru” yanıtları verebildikleri saptanmıştır. Benzer şekilde literatürde yer alan çalışmalarda eğitim düzeyi düşük ebeveyne sahip çocukların cinsel istismar hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğu belirtilmektedir.^{30,31} Literatürde cinsel istismarın önlenmesi ve çocukların kendilerini güvende tutmaları için ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurmaları gerektiği vurgulanmaktadır.^{9,30,33,34} Ebeveynlerin çocukları ile etkili iletişim kurmaları cinsel istismarın önlenmesinde en etkili yöntemdir.³⁰ Bu nedenle ebeveynlerin çocukları ile iletişim kurmaları, çocuklarını cinsel istismardan korumaları için özel bölgelerini öğretmeleri ve çocuklarına bu eğitimi sürekli olarak vermeleri önem taşımaktadır. İlaveten, bu çalışmada, çocukların yaklaşık 1/5’i “Cinsel istismar ile ilgili eğitim almak cinsel istismarı önleyebilir.” ifadesine doğru cevabı veremedikleri saptanmıştır. Benzer şekilde, “Ailemden sır saklamam.” ifadesine çocukların 1/4’ünün doğru yanıtı vermediği belirlenmiştir. Çocukların yasal haklarını yeteri kadar bilmedikleri de saptanmıştır. Bu veriler doğrultusunda, ebeveynlerin çocukların kendileri rahat ifade edebilecekleri ortamı hazırlamalarının ve çocuğu ile yakın ilişkiler kurmalarının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çocuk cinsel istismarının önlenmesinde ebeveynlerin bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi, farkındalıklarının artırılması ve doğru davranış biçimlerinin geliştirilmesi önemlidir.^{18,20,33} Bu çalışmada, daha önceden çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi sahibi olan ebeveynlerin Ebeveynler İçin Çocuk Cinsel İstismarı Bilgi/Tutum Ölçeği toplam puanlarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. İlaveten bu çalışmada, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin artması ile beraber çocuk cinsel istismarı hakkındaki bilgi ve tutumlarının da arttığı saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada, eğitimli olan annelerin “iyi-kötü dokunma, özel bölgelerini bilme” gibi konularda çocuklarına daha olumlu yaklaştıkları belirlenmiştir.¹³ Bu doğrultuda, çocuk cinsel istismarının önlenmesinin ancak ebeveynlerin bu konuda bilgilendirilmesi ve çocuklarına eğitim vermeleri ile mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, ebeveynlerin ölçek toplam puanlarının orta düzeyin altında olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Türkiye’de ve dünyada yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz veya eksik olduğu belirtilmektedir.^{14,17,18} Çocukların eğitiminin ailede başladığı düşünülür ise ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı hakkında bilgi düzeyleri kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, çocuğuna cinsel istismar hakkında eğitim veren ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı bilgi ve tutum düzeylerinin, eğitim vermeyen ebeveynlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, çocuklarına cinsel istismar hakkında eğitim veren ebeveynlerin çocuklarının 3/4’ünden fazlası “Özel bölgelerim ağzım, göğüslerim, bacaklarımın arası ve kalçamdır.”, “Özel bölgelerime dokunulunca hayır derim.” ve “Ailemle her zaman konuşabilirim.” ifadelerine “doğru” yanıtını verdikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Pulido ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada, bilgi düzeyi yüksek olan ebeveynlerin çocuklarının “iyi-kötü dokunma” arasındaki farkı daha iyi ayırt edebildikleri belirtilmektedir.³⁵ Çocuk cinsel istismarının önlenmesi için ebeveynlerin çocuklarını cinsel istismar hakkında bilgilendirmeleri gerekmektedir. Ancak bu çalışmada, “iyi-kötü dokunmayı” çocukların 1/3’ünün ayırt edemediği görülmektedir. Bu durumun, çocukların cinsel istismara maruz kalmasına neden olabilecek önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. İlaveten, çocuk cinsel istismarının önlenmesi ve çocuğun cinsel istismara maruz kalması konusunda da bir risk faktörü olabilir. Bu sebeplerden dolayı ebeveynlerin çocuklarına “iyi-kötü dokunmayı” anlatmaları ve öğretmeleri son derece önemlidir.

Çocuk cinsel istismarının önlenmesinde ebeveyn odaklı eğitimler yetersizdir. Bu durumun bir gereği olarak çocukların da eksik ya da yetersiz bilgi sahibi olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, çocukların tanıdık kişilerden istismarı beklemedikleri saptanmıştır. Bir çalışmada, çocuk cinsel istismar mağdurunun yakın tanıdığı bir kişi tarafından gerçekleştiği belirtilmektedir.¹⁸ Ebeveynlere yakın çevrelerinin (akraba, büyük çocuklar, komşular ve aile bireyleri gibi) de çocuk cinsel istismarı açısından risk faktörü oluşturabileceği konusunda eğitimler verilir farkındalıklarının artırılması sağlanmalıdır.

Yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin çocuklarına cinsel istismar hakkında eğitim vermede zorluklar yaşadıkları (çocuk cinsel istismarına yönelik eğitimi nasıl verecekleri, sosyal tabular, bilgi yetersizliği) belirtilmektedir.^{18,20} Çin’de yapılan bir çalışmada ise ebeveynlerin nasıl eğitim vereceklerini bilmedikleri ve cinsel eğitim hakkında konuşmaktan utanmış oldukları belirlenmiştir.¹⁹ Türkiye’de yapılan bir çalışmada ise ebeveynler cinsel eğitim sırasında, çocuğun kafasının karışabileceğini ve daha fazla soru sorabileceğini ve endişesi taşıdıklarını ifade etmişlerdir.²⁰ Literatürle benzer bir şekilde bu araştırmada da ebeveynlerin çocuklarına cinsel istismar eğitimi vermelerinde bazı zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sorunlar arasında özellikle ebeveynlerin yarısından fazlasının cinsel eğitim sırasında çocuklarının kafalarını karıştırmaktan korktuklarını ifade etmişlerdir. İlâveten bazı ebeveynler ise çocuk cinsel istismarı eğitimi verebilmek için bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Ebeveyn-çocuk arasında etkili iletişimin sağlanamaması, çocuğun cinsel istismarı saklamasına ve psikolojik sorunlara da yol açabileceği unutulmamalıdır. İlâveten, çocuk cinsel istismarını önleme eğitimlerinde çocukların yasal haklarına da yer verilmeli ve hukuki sürecin nasıl işlediği ebeveynlere detaylı olarak anlatılmalıdır.¹⁹ Çocuk cinsel istismarının hem çocuklarda hem ebeveynlerde oluşturabileceği problemler düşünüldüğünde cinsel istismara maruz kalmadan önlenmesi gerekmektedir. Bunun ise hem ebeveyn hem çocuğun eğitim ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Çocuk cinsel istismarının önlenmesi için ebeveyn, çocuk ve sağlık profesyonellerinin iş birliği içerisinde olması gerekmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin ve çocukların eğitimlerinde sağlık profesyonellerinin önemli rolleri olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın veri toplama aşamasının web tabanlı yürütülmesi nedeniyle çocuk ve ebeveyn for-

munun aynı ankette yer alması bu çalışmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır.

SONUÇ

Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı bilgi düzeylerinin düşük düzeyde tespit edilmesi endişe verici bir durumdur. Çocuk cinsel istismarının önlenmesi için sadece çocuğa değil aynı zamanda ebeveynlere de odaklanılması gerekmektedir. Hem ebeveynlere hem de çocuklarına cinsel istismarı önleme eğitimlerinin verilmesinde tüm sağlık profesyonellerine büyük rol ve sorumluluk düşmektedir. Bu araştırmadan elde edilen verilerin hem çocukları hem de ebeveynleri içermesi ve ulusal literatür de bu verilere birlikte rastlanılmaması nedeniyle oldukça önemlidir. Çocuk cinsel istismarı hakkında, risk faktörlerinin daha iyi tanımlanabilmesi için geniş kapsamlı araştırmaların ve nitel görüşmelerin yapılması önem taşımaktadır.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Vildan Apaydın Cırık, Uğur Gül, Bahar Aksoy; **Tasarım:** Vildan Apaydın Cırık, Uğur Gül, Bahar Aksoy; **Denetleme/Danışmanlık:** Vildan Apaydın Cırık; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Uğur Gül, Bahar Aksoy; **Analiz ve/veya Yorum:** Vildan Apaydın Cırık, Uğur Gül; **Kaynak Taraması:** Vildan Apaydın Cırık, Uğur Gül; **Makalenin Yazımı:** Vildan Apaydın Cırık, Uğur Gül; **Eleştirel İnceleme:** Vildan Apaydın Cırık.

KAYNAKLAR

- Mathews B, Pacella R, Dunne MP, Simunovic M, Marston C. Improving measurement of child abuse and neglect: A systematic review and analysis of national prevalence studies. *PLoS One*. 2020;15(1):e0227884. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- World Health Organization [Internet]. © 2021 WHO [Erişim tarihi: 16 Mayıs 2021]. Child maltreatment. Erişim linki: [Link](#)
- Mohammadi MR, Zarafshan H, Khaleghi A. Child abuse in Iran: a systematic review and meta-analysis. *Iran J Psychiatry*. 2014;9(3): 118-24. [PubMed] [PMC]
- Choudhry V, Dayal R, Pillai D, Kalokhe AS, Beier K, Patel V. Child sexual abuse in India: A systematic review. *PLoS One*. 2018;13(10): e0205086. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Tanaka M, Suzuki YE, Aoyama I, Takaoka K, MacMillan HL. Child sexual abuse in Japan: A systematic review and future directions. *Child Abuse Negl*. 2017;66:31-40. [Crossref] [PubMed]
- Karayianni E, Fanti KA, Diakidoy IA, Hadjicharalambous MZ, Katsimicha E. Prevalence, contexts, and correlates of child sexual abuse in Cyprus. *Child Abuse Negl*. 2017; 66:41-52. [Crossref] [PubMed]
- Stoltenborgh M, van Ijzendoorn MH, Euser EM, Bakermans-Kranenburg MJ. A global perspective on child sexual abuse: meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreat*. 2011; 16(2):79-101. [Crossref] [PubMed]
- Türkiye İstatistik Kurumu [Internet]. [Erişim tarihi: 20 Haziran 2021]. Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2015-2019. 2020. Erişim linki: [Link](#)
- Citak Tunc G, Gorak G, Ozyazicioglu N, Ak B, Isil O, Vural P. Preventing child sexual abuse: body safety training for young children in Turkey. *J Child Sex Abus*. 2018;27(4):347-64. [Crossref] [PubMed]
- Knack N, Winder B, Murphy L, Fedoroff JP. Primary and secondary prevention of child sexual abuse. *Int Rev Psychiatry*. 2019;31(2): 181-94. [Crossref] [PubMed]
- Strathearn L, Giannotti M, Mills R, Kisely S, Najman J, Abajobir A. Long-term cognitive, psychological, and health outcomes associated with child abuse and neglect. *Pediatrics*. 2020;146(4): e20 200438. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Russell D, Higgins D, Posso A. Preventing child sexual abuse: A systematic review of interventions and their efficacy in developing countries. *Child Abuse Negl*. 2020;102:104 395. [Crossref] [PubMed]
- Jin Y, Chen J, Yu B. Parental practice of child sexual abuse prevention education in China: does it have an influence on child's outcome? *Child Youth Serv Rev*. 2019;96(1):64-9. [Crossref]
- Cacciatore R, Korteniemi-Poikela E, Kaltiala R. The steps of sexuality-a developmental, emotion-focused, child-centered model of sexual development and sexuality education from birth to adulthood. *Int J Sex Health*. 2019; 31(3):319-38. [Crossref]
- Jin Y, Chen J, Jiang Y, Yu B. Evaluation of a sexual abuse prevention education program for school-age children in China: a comparison of teachers and parents as instructors. *Health Educ Res*. 2017;32(4):364-73. [Crossref] [PubMed]
- Moon KJ, Park KM, Sung Y. Sexual abuse prevention mobile application (SAP_MobAPP) for primary school children in Korea. *J Child Sex Abus*. 2017;26(5):573-89. [Crossref] [PubMed]
- Özer G, Gölge ZB. Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarına dair bilinç düzeyleri endişeleri ve aldıkları önlemler [Parents levels of consciousness, concerns and precautions against child sexual abuse]. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp*. 2016;2(3):35-43. [Link]
- Üstündağ A, Şenol F, Mağden D. Ebeveynler çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi [Determining the level of knowledge of parents about child abuse and raising awareness]. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2015; 1(2):212-27 [Link]
- Xie QW, Qiao DP, Wang XL. Parent-involved prevention of child sexual abuse: a qualitative exploration of parents' perceptions and practices in Beijing. *J Child Fam Stud*. 2016;25(3): 999-1010. [Crossref]
- Apaydın Cırık V, Efe E, Velipaşaoğlu S. Educating children through their parents to prevent child sexual abuse in Turkey. *Perspect Psychiatr Care*. 2020;56(3):523-32. [Crossref]
- Iqbal S, Zakar R, Zakar MZ, Fischer F. Perceptions of adolescents' sexual and reproductive health and rights: a cross-sectional study in Lahore District, Pakistan. *BMC Int Health Hum Rights*. 2017;17(1):5. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Reitsema AM, Grietens H. Is anybody listening? The literature on the dialogical process of child sexual abuse disclosure reviewed. *Trauma Violence Abuse*. 2016;17(3):330-40. [Crossref] [PubMed]
- McElvaney R. Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Rev*. 2015;24(3):159-69. [Crossref]
- Bilginer Ç, Hesapçıoğlu ST, Kandil S. Çocukluk çağı cinsel istismarı: mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış [Sexual abuse in childhood: a multi-dimensional look from the view point of victims and perpetrators]. *Dusunen Adam*. 2013; 26(1):55. [Crossref]
- Chen JQ, Han P, Lian GL, Dunne MP. [Prevalence of childhood sexual abuse among 2508 college students in 6 provinces of China]. *Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi*. 2010;31(8):866-9. [PubMed]
- Çetin K, Altiner H. Cinsel istismara uğramış çocukların sosyodemografik değerlendirilmesi [Sociodemographical evaluation of children with sexual abuse]. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019;1(2):135-47. [Link]
- MacIntyre D, Carr A. Evaluation of the effectiveness of the stay safe primary prevention programme for child sexual abuse. *Child Abuse Negl*. 1999;23(12):1307-25. [Crossref] [PubMed]
- Çömez İkcian T, Küçük L. Child sexual abuse knowledge/attitude scale for parents: Reliability and validity of the Turkish version. *Perspect Psychiatr Care*. 2021;57(2):791-9. [Crossref] [PubMed]
- Urazel B, Fidan ST, Gündüz T, Şenlikli M, Asfuroğlu BÖ. Çocuk ve ergen cinsel istis marlarının değerlendirilmesi [Assessment of sexual abused child and adolescent]. *Osmangazi Tıp Dergisi*. 2017;39(2):18-25. [Crossref]
- Zhang W, Chen J, Feng Y, Li J, Zhao X, Luo X. Young children's knowledge and skills related to sexual abuse prevention: a pilot study in Beijing, China. *Child Abuse Negl*. 2013;37(9):623-30. [Crossref] [PubMed]
- Deblinger E, Thakkar-Kolar RR, Berry EJ, Schroeder CM. Caregivers' efforts to educate their children about child sexual abuse. A replication study. *Child Maltreat*. 2010;15(1):91-100. [Crossref] [PubMed]
- Rudolph J, Zimmer-Gembeck MJ, Shanley DC, Walsh K, Hawkins R. Parental discussion of child sexual abuse: is it associated with the parenting practices of involvement, monitoring, and general communication? *J Child Sex Abus*. 2018;27(2): 195-216. [Crossref] [PubMed]
- Rudolph J, Zimmer-Gembeck MJ, Shanley DC, Hawkins R. Child sexual abuse prevention opportunities: parenting, programs, and the reduction of risk. *Child Maltreat*. 2018;23(1):96-106. [Crossref] [PubMed]
- Chen M, Chan KL. Effects of parenting programs on child maltreatment prevention: a meta-analysis. *Trauma Violence Abuse*. 2016;17(1):88-104. [Crossref] [PubMed]
- Pulido ML, Dauber S, Tully BA, Hamilton P, Smith MJ, Freeman K. Knowledge gains following a child sexual abuse prevention program among urban students: a cluster-randomized evaluation. *Am J Public Health*. 2015;105(7):1344-50. [Crossref] [PubMed] [PMC]